



# Polisi Diogelu (Amddiffyn Plant)

Dyddiad Cymeradwyo a Dyddiad Adolygu  
Date Approved and Review Date

*Gweler Cynllun Adolygu Polisiau  
See Policy Review Timetable*

# **Polisi Amddiffyn Plant Ysgol Dyffryn Conwy**

Personél Diogelu a Rhifau Cyswllt:

Llywodraethwr sy'n Gyfrifol am Ddiogelu ac Amddiffyn Plant: Mrs Ffuon Williams

---

Pennaeth: Mr Owain Gethin Davies

---

Swyddog Diogelu Dynodedig: Mr Roger Beech [Pennaeth Cynorthwyol]

Dirprwy Swyddog Diogelu: Mrs Rhian Evans [ALNCO]

---

Ail Ddirprwy Swyddog Diogelu: Mrs Glenda Barlow [Pennaeth y 6ed Dosbarth]

---

Arweinydd Diogelu Addysg: Sian Pineau, Rheolwr Gwasanaeth GCA, 01492 575036  
[sian.pineau@conwy.gov.uk](mailto:sian.pineau@conwy.gov.uk)

---

Gwasanaeth Gwaith Cymdeithasol Addysg: Anwen Brown ar 01492 575096

---

Gwasanaethau Plant a Theuluoedd: Gweithiwr Cymdeithasol Dyletswydd, 01492 575111  
([duty@conwy.gov.uk](mailto:duty@conwy.gov.uk))

Uned Diogelu ac Adolygu ar gyfer pryderon am oedolion: 0300 456 1111

Rhif ffôn allan o oriau: 01492 515777

---

Bydd y polisi ar gael yn yr Ystafell Athrawon ac ar Google Drive i'r holl staff, a bydd yr holl staff yn arwyddo i nodi eu bod wedi ei ddarllen a deall ei gynnwys.

Mae pawb yn y Gwasanaethau Addysg yn rhannu'r nod o helpu i gadw plant a phobl ifanc yn ddiogel.

'Oherwydd eu cysylltiad dyddiol â phlant unigol yn ystod y tymor ysgol, mae athrawon a staff ysgol eraill mewn sefyllfa arbennig i weld arwyddion allanol o gam-drin, newid mewn ymddygiad neu fethu a datblygu.' (*Gweithio gyda'n Gilydd dan Ddeddf Plant 2004*).

*Cadw Dysgwyr yn Ddiogel – Cylchlythyr Llywodraeth Cymru 158/2015 yn nodi:-*

*'Dylai pawb sy'n gweithio mewn addysg rannu'r un nodau i gadw plant a phobl ifanc yn ddiogel'. Rydyn ni'n gwneud hyn trwy:*

- *greu a chadw lleoedd diogel i ddysgu*
- *nodi ble mae yna bryderon o ran lles, a chymryd camau cywir*
- *helpu plant a phobl ifanc i fod yn ymwybodol a deall sut i gadw'n ddiogel*

*Rydyn ni'n cyrraedd y nodau hyn trwy:*

- *atal pobl anaddas rhag gweithio gyda phlant a phobl ifanc*
- *cael arferion diogel ar waith*
- *herio arfer gwael neu anniogel*
- *nodi pan mae yna fater neu bryder sy'n ymwneud â lles plentyn, a chymryd camau*
- *cydweithio â gwasanaethau eraill.*

*Mae Llywodraeth Cymru yn diogelu plant a phobl ifanc trwy sicrhau eu bod yn dilyn gofynion:-*

- Deddf Plant 1989
- Deddf Addysg 2002
- Deddf Plant 2004
- Adran 175 Deddf Addysg 2002
- Deddf Cydraddoldeb 2010
- Trefniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan (2008)
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) 2014
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn 1989 – mae'r rhain yn cynnwys 4 erthygl allweddol sy'n berthnasol i blant ac addysg (Erthygl 12/19/28/29)
- Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011
- **'Canllawiau Dyletswydd Prevent' i Gymru a Lloegr - ar y ddyletswydd yn y Ddeddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015**
- **Cylchlythyr Rhif 009/2014 Llywodraeth Cymru Diogelu Plant mewn Addysg - Ymdrin â honiadau o gam-drin yn erbyn athrawon a staff eraill**

## **1. PWRPAS POLISI AMDDIFFYN PLANT**

**1.1.** Mae polisi amddiffyn plant ysgol gyfan yn un sy'n darparu cyfeiriad clir i staff ac eraill am eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau wrth ymdrin â materion amddiffyn plant. Mae polisi effeithiol hefyd yn gwneud yn eglur ymroddiad yr ysgol i ddatblygu ymarfer da a threfniadau cadarn. Mae hyn yn sicrhau y gellir trin pryderon amddiffyn plant yn sensitif, yn broffesiynol ac mewn ffyrdd sy'n cefnogi anghenion y plentyn.

**2.1.** Mae ein hysgol yn cydnabod yn llawn y cyfraniad y gall ei wneud i amddiffyn plant a chefnogi disgyblion yn yr ysgol. Mae tair prif elfen i'n polisi amddiffyn plant.

a) Atal (e.e. awyrgylch ysgol cadarnhaol, addysgu a bugeiliol, cefnogaeth i ddisgyblion).

b) Amddiffyn (trwy ddilyn trefniadau cytunedig, sicrhau bod staff wedi'u hyfforddi a'u cefnogi i ymateb yn briodol a sensitif i bryderon amddiffyn plant).

c) Cefnogaeth (i ddisgyblion a staff ysgol a phlant a all fod wedi'u cam drin).

Mae'r polisi hwn yn berthnasol i'r holl staff a gwirfoddolwyr sy'n gweithio yn yr ysgol a llywodraethwyr. Gall cymhorthwyr cefnogi dysgu, goruchwylwyr amser cinio, gofalwyr, ysgrifenyddion yn ogystal ag athrawon fod y pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer datgelu gan blentyn.

### 3. YMRWYMIAD YR YSGOL

**3.1.** Rydym yn cydnabod y gall hunan barch uchel, hyder, ffrindiau cefnogol a dulliau clir o gyfathrebu gydag oedolyn y gellir ymddiried ynddo fod o help i'n disgyblion gydag atal a chanfod cam drin. Felly bydd ein hysgol yn:

a) Sefydlu a chynnal ethos ble mae disgyblion yn teimlo'n ddiogel ac yn cael eu hannog i siarad, ac y gwrandewir arnynt.

b) Sicrhau bod disgyblion yn gwybod bod oedolion yn yr ysgol y gallant fynd atynt os ydynt yn pryderu neu mewn anhawster.

c) Cynnwys yn y cwricwlwm weithgareddau a chyfleoedd ar gyfer ABChI, sy'n rhoi'r sgiliau sydd arnynt eu hangen i aros yn ddiogel rhag cam drin. Gellir cael gwybodaeth bellach am y gweithgareddau a'r cyfleoedd hyn gan gydlynwyr ABChI yr ysgol.

d) Cynnwys deunydd yn y cwricwlwm, a fydd yn helpu disgyblion ddatblygu agwedd realistig tuag at fywyd fel oedolyn, yn arbennig ynghylch gofal plant a sgiliau rhianta. Gellir cael gwybodaeth bellach am y deunydd hwn gan gydlynwyr ABChI yr ysgol.

e) Sicrhau ble bynnag bo'n bosibl bod pob ymdrech yn cael ei wneud i sefydlu perthynas weithio effeithiol gyda rhieni a chydweithwyr o asiantau eraill.

### 4. FFRAMWAITH

**4.1.** Nid yw ysgolion yn gweithio ar ben eu hunain. Mae amddiffyn plant yn gyfrifoldeb pob oedolyn, yn arbennig rhai'n gweithio gyda phlant. Mae datblygu trefniadau priodol a monitro ymarfer da yn gyfrifoldeb y Bwrdd Diogelu Plant Rhanbarthol.

### 5. SWYDDOGAETHAU A CHYFRIFOLDEBAU

- **5.1.** Mae gan bob oedolyn sy'n gweithio gyda neu ar ran plant gyfrifoldeb i amddiffyn plant. Fodd bynnag, mae pobl allweddol o fewn ysgolion a Gwasanaethau Addysg sydd â chyfrifoldebau penodol o dan drefniadau amddiffyn plant. Mae'r cyfrifoldebau hyn hefyd wedi eu hamlinellu yn 'Cadw Dysgwyr yn Ddiogel' (Cylchlythyr 158/2015) sydd ynghlwm. Mae gan y pennaeth neu'r dirprwy bennaeth neu'r Uwch Unigolyn Dynodedig (adnabuwyd yn flaenorol fel y Cydlynnydd Amddiffyn Plant) yn ei absenoldeb y cyfrifoldeb hwn o fewn yr ysgol. Mae'n hanfodol bod staff ysgol yn ymwybodol pwy yw'r uwch unigolyn dynodedig enwebedig, ac yn gwybod ble mae Trefniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan i'w cael, ac yn ddelfrydol dylai fod yn ystafell y staff. Dylai pob aelod o staff gael Taflen Amddiffyn Plant (2010). Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau ynghylch y trefniadau neu gyfeiriadau at yr Arweinydd Diogelu Dynodedig dros Addysg.
- Dylai holl aelodau o staff ysgol hefyd fod yn ymwybodol o ganllawiau Llywodraeth Cymru ar - **Gwrthsafiad a pharch: Datblygu cydlyniant cymunedol - dealltwriaeth gyffredin ar gyfer ysgolion a'u cymunedau** sy'n nodi'r swyddogaeth sydd gan ysgolion wrth ddatblygu a chefnogi dulliau strategol o hyrwyddo a chynnal cydlyniant cymunedol a dileu eithafiaeth dreisgar (2011). Yn ystod 2012 bu i Lywodraeth y DU gyhoeddi **Strategaeth Prevent - mae'r manylion yn y 'Ddogfen Cadw Dysgwyr yn Ddiogel'** (tudalen 51 a 52).

- Fel rhan o'n dyletswyddau diogelu ac amddiffyn plant parhaus rydym yn hollol gefnogol o *Strategaeth Prevent* y Llywodraeth.
- O 1 Gorffennaf 2015 mae gan bob ysgol ddyletswydd o dan adran 26 Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015, i weithredu ei swyddogaethau i "roi sylw priodol i'r angen i atal pobl rhag cael eu tynnu mewn i derfysgaeth". Gelwir y ddyletswydd hon yn *Dyletswydd Prevent i Ysgolion*.
- Mae'r canllawiau statudol yn cyfeirio at bwysigrwydd hyfforddiant ymwybyddiaeth *Prevent* i alluogi staff i adnabod plant mewn risg o gael eu tynnu mewn i derfysgaeth ac i herio syniadau eithafol. Mae'r Swyddfa Gartref wedi datblygu hyfforddiant craidd i'r perwyl hwn – Gweithdy i Godi Ymwybyddiaeth o Prevent (WRAP). Mae ein holl staff allweddol wedi cael sesiynau hyfforddiant WRAP gan Heddlu Gogledd Cymru ar beth yw *Prevent* a sut i ddelio gydag unrhyw faterion a welant yn yr ysgol neu du allan i'r ysgol.

**5.2.** Swyddogaeth yr athro dynodedig yw sicrhau bod trefniadau amddiffyn plant lleol yn cael eu dilyn yn yr ysgol, a gwneud cyfeiriadau perthnasol at yr asiantau a enwyd yn ôl y canllawiau a roddwyd. Hefyd, eu swyddogaeth yw sicrhau bod yr holl staff a gyflogir yn yr ysgol yn ymwybodol o drefniadau mewnol yr ysgol, i gynghori staff a chynnig cefnogaeth i'r rhai sydd ei angen.

Swyddogaeth y pennaeth yw sicrhau bod polisïau amddiffyn plant mewn lle, bod digon o adnoddau ac amser i'r Uwch Unigolyn Dynodedig, a bod yr holl staff a gwirfoddolwyr yn deall beth i'w wneud a theimlo'n gyffyrddus i godi pryderon.

**5.3.** Swyddogaethau a chyfrifoldebau'r llywodraethwr a enwyd sy'n gyfrifol am amddiffyn plant yw sicrhau bod gan yr ysgol bolisi effeithiol, y cydymffurfir â threfn amddiffyn plant, a chefnogi'r ysgol yn yr agwedd hon. Mae'n bwysig nad yw llywodraethwyr yn cael gwybodaeth yn ymwneud â sefyllfaoedd amddiffyn plant penodol i sicrhau nad yw cyfrinachedd yn cael ei dorri.

Mae gan bob corff llywodraethol ddyletswydd i sicrhau fod gan yr ysgol bolisi a threfniadau amddiffyn plant mewn lle ac edrychir arnynt bob blwyddyn; eu bod ar gael i rieni a gofalwyr os ydynt yn gofyn, ar gael mewn fersiwn penodol i ddisgyblion y gallant ei ddeall; cael camau mewn lle i ymdrin ag adroddiadau yn erbyn aelodau o staff; cefnogi staff newydd.

**5.4.** Mae Arweinydd Diogelu Dynodedig y Gwasanaethau Addysg yn cynghori, cefnogi ac yn sicrhau y dilyni'r hyfforddiant priodol. Gallant hefyd gyfeirio at y Bwrdd Diogelu Plant Rhanbarthol a chodi pryderon ynghylch trefniadau ar ran yr ysgol.

## **6. TREFNIADAU**

**6.1.** Byddwn yn dilyn y trefniadau a nodwyd yn Nhrefniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan ac o fewn taflen Trefniadau Amddiffyn Plant i bob Sefydliad Addysgol a gynhyrchwyd yn Ebrill 2010.

Dilyn y trefniadau a nodir yng nghylchlythyr 002/2013 Llywodraeth Cymru: 'Trefniadau Disgyblu a Diswyddo ar gyfer Staff Ysgol'

Sicrhau fod trefniadau recriwtio a dethol yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, Cylchlythyr 'Cadw Dysgwyr yn Ddiogel' 158/2015.

### **Rhoi sylw priodol i 'Ganllawiau Dyletswydd Prevent' i Gymru a Lloegr - y ddyletswydd yn y Ddeddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015**

- Hysbysir pob aelod o staff ynghylch trefniadau amddiffyn plant, trwy anwytho, briffio a hyfforddiant ymwybyddiaeth - ac mae staff i gael eu hysbysu'n rheolaidd o bwy yw'r sawl a enwebwyd a'i ddirprwy yn ei absenoldeb.

- Rhaid cael cyfweiliad wyneb yn wyneb wrth anwytho staff newydd, yn amlinellu trefniadau a chyfrifoldebau diogelu, a dylid cofnodi a ffeilio'r cyfweiliadau hyn yn briodol.
- Hysbysir oedolion eraill sy'n ymweld â'r ysgol (e.e. athrawon peripatetig, staff cefnogi dysgu) o bolisi'r ysgol a'r sawl a enwyd os bydd angen mynegi pryderon.
- Bydd datganiad yn llyfryn yr ysgol yn hysbysu rhieni a gofalwyr am ddyletswyddau a chyfrifoldebau eu hysgol o dan Drefniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan.
- Hysbysu'r tîm gwasanaeth cymdeithasol lleol os:-
  - Yw plentyn sydd ar y gofrestr amddiffyn plant yn cael ei wahardd un ai am gyfnod penodol neu yn barhaol ac
  - Os yw plentyn sydd ar y gofrestr amddiffyn plant yn absennol heb eglurhad am fwy na deuddydd o'r ysgol (neu un diwrnod ar ôl y penwythnos)
  - Pan fydd disgybl sydd ar y gofrestr amddiffyn plant yn gadael, byddwn yn trosglwyddo gwybodaeth i'r ysgol newydd yn syth ac yn hysbysu'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd a Diogelu.

## **7. HYFFORDDIANT A CHEFNOGAETH**

**7.1.** Bydd ein hysgol yn sicrhau bod y pennaeth; (sef yr uwch athro dynodedig neu'r sawl a enwyd fel arfer), un aelod arall o staff enwebedig a'r llywodraethwr amddiffyn plant a enwebwyd yn mynychu'r hyfforddiant priodol i'w swyddogaeth. Bydd yr holl staff yn cael hyfforddiant ymwybyddiaeth yn ystod eu hanwythiad (dylid cofnodi hyn a'i roi ar ffeil) i'r ysgol ac yn achlysurol i ddiweddarau eu gwybodaeth a dealltwriaeth. Bydd cefnogaeth ar gael i staff gan y pennaeth i gychwyn, a chan aelodau eraill o dîm rheoli'r ysgol pan fo pryder neu gwestiynau ynghylch amddiffyn plant. Dylai staff yr ysgol wybod eu cyfrifoldebau personol, a threfniadau lleol cytunedig, bod yn wyladwrus o ran adnabod achosion o gam-drin a gwybod sut i gefnogi plentyn sy'n datgelu cam-drin.

## **8. CYFRINACHEDD PROFFESIYNOL**

**8.1.** Mae cyfrinachedd yn fater sydd angen ei drafod a'i ddeall yn llawn gan bawb sy'n gweithio gyda phlant, yn arbennig yng nghyd-destun amddiffyn plant. Unig bwrpas cyfrinachedd yn y cyd-destun hwn yw bod o fantais i'r plentyn. Ni ddylai aelod o staff byth warantu cyfrinachedd i ddisgybl na chytuno gyda'r disgybl i'w gadw'n gyfrinachol, oherwydd pan fo pryder amddiffyn plentyn mae'n rhaid dweud wrth y sawl a enwyd ac efallai y bydd angen ymchwilio pellach gan yr awdurdodau priodol. Byddai hyn yn arwain at dorri ymddiriedaeth y disgybl mewn oedolion ac efallai beryglu eu lles a diogelwch. Pan fo pryder, bydd y sawl a enwyd (y pennaeth neu'r uwch unigolyn dynodedig yn ein hysgol) yn dilyn y drefn a'r canllawiau a gytunwyd yn lleol. Hysbysir staff ar sail 'angen gwybod' yn unig o agweddau perthnasol amddiffyn plentyn. Rhaid i aelod o staff gadw unrhyw wybodaeth mae'n ei gael yn gyfrinachol iddynt eu hunain.

## **9. COFNODION A MONITRO**

**9.1.** Mae cofnodion da yn hanfodol i ymarfer amddiffyn plant da. Mae ein hysgol yn glir ynghylch yr angen i gofnodi unrhyw bryder ynghylch plentyn neu blant yn yr ysgol, statws y cofnodion a phryd ddylid trosglwyddo'r cofnodion hyn i asiantau eraill. Gwneir nodyn ffeil o bryder a godwyd a'r camau a gymerwyd. Cedwir y nodiadau ffeil mewn ffeil gyfrinachol, ar wahân i ffeiliau eraill, yn swyddfa'r ysgol. Yn yr un modd dylai nodiadau gael eu cadw ar unrhyw blentyn sy'n cael ei fonitro am resymau amddiffyn plant.

## 10. MYNYCHU CYNHADLEDD AMDDIFFYN PLANT

Bydd y pennaeth (neu'r uwch unigolyn(ion) dynodedig) yn mynychu cynhadledd amddiffyn plant a gynhaliwyd ynghylch disgybl. Gall staff perthnasol eraill fod gyda'r plentyn (e.e. athro bugeiliol y disgybl) os yw hyn o fantais i'r disgybl. Bydd staff sy'n mynychu'r fath gynadleddau yn cael cynnig cefnogaeth a chynghori priodol pe baent yn ei ddymuno.

## 11. CEFNOGI DISGYBLION MEWN RISG

**11.1.** Mae ein hysgol yn cydnabod y gall plant sy'n cael eu cam drin neu'n dystion i drais ei chael yn anodd datblygu ymdeimlad o hunan werth a gweld y byd mewn modd cadarnhaol. Efallai mai'r ysgol hon yw'r unig amgylchedd sefydlog, diogel ac elfen ragweladwy ym mywydau disgyblion mewn risg. Tra yn yr ysgol gall eu hymddygiad barhau i fod yn heriol ac yn herfeiddiol. Mae'n cael ei gydnabod y gall rhai plant sydd wedi profi cam drin droi at gam-drin eraill. Mae hyn yn gofyn am ddull ystyriol, sensitif fel bod y plentyn yn cael y cymorth a'r gefnogaeth briodol.

**11.2.** Bydd yr ysgol hon yn ymdrechu i gefnogi disgyblion trwy'r:

- a) Cwricwlwm i annog hunan barch a hunan ysgogiad.
- b) Ethos ysgol sy'n hyrwyddo amgylchedd cadarnhaol, cefnogol a diogel sy'n rhoi ymdeimlad o barch a gwerth i bob disgybl ac oedolyn.
- c) Gweithredu polisiâu rheoli ymddygiad ysgol (yn angenrheidiol dan God Ymarfer, Deddf Addysg 2002 – yn cael ei ddiwygio yn bresennol).
- d) Dull cyson sy'n cydnabod a gwahanu achos ymddygiad mae'r plentyn yn ei ddangos. Mae hyn yn hanfodol i sicrhau bod pob plentyn yn cael ei gefnogi o fewn yr ysgol.
- e) Cyswllt rheolaidd â phobl broffesiynol ac asiantau eraill sy'n cefnogi disgyblion a'u teuluoedd.
- f) Ymroddiad i ddatblygu perthynas gynhyrchiol, gefnogol gyda rhieni, pan fo o les i'r plentyn i wneud hynny.
- g) Datblygu a chefnogi staff ymatebol a gwybodus, wedi'u hyfforddi i ymateb yn briodol i sefyllfaoedd amddiffyn plant.

**11.3** Dylid ystyried y polisi hwn ynghyd â pholisiâu cysylltiedig eraill yr ysgol. Dyma'r polisi ar gyfer addysgu ABC, y polisi ar addysg rhyw a pherthynas, y polisi/canllawiau ar breifatrwydd ac urddas disgyblion, y polisi ar reoli ymddygiad disgyblion, y polisi iechyd a diogelwch, y polisi ar alcohol a cham drin sylweddau, y polisi gwrthfwlio a'r polisi/canllawiau bwyd a ffitrwydd, a'r ddyletswydd ar ysgolion i atal pobl rhag cael eu tynnu mewn i derfysgaeth.

**11.4** Cydnabyddwn, yn ystadegol, bod plant gydag anawsterau ymddygiad ag anabledd mewn mwy o berygl o gael eu cam drin. Bydd angen i staff sy'n gweithio, mewn unrhyw fodd, gyda phlant ag anableddau dwys neu luosog, nam synhwyraidd a/neu emosiynol a phroblemau ymddygiad fod yn arbennig sensitif i arwyddion o gam drin. Rhaid pwysleisio hefyd y gall plant mewn cartref ble mae trais domestig, cam drin cyffuriau neu alcohol hefyd fod yn agored i niwed ac angen cefnogaeth neu amddiffyniad.

## 12. YSGOL DDIOGEL, STAFF DIOGEL

■ Byddai llawer o'n disgyblion yn cael anhawster yn siarad am faterion sensitif ac nid oes gan y rhan fwyaf yr eirfa ar gyfer hyn. Bydd angen i staff fod yn ymwybodol o hoff ddull y disgybl o gyfathrebu a'u hanghenion arbennig unigol os ydym i ddarparu amgylchedd diogel i'n disgyblion. Wrth ymwneud â disgyblion rhaid i'r holl staff fod yn ymwybodol o'r potensial i gam ddehongli

ymdrechion ein disgyblion i fynegi pryder neu fater amddiffyn plant.

- Dylai staff sy'n gweithio mewn sefyllfa un i un gyda disgybl sicrhau eu bod wedi gosod eu hunain mewn modd fel eu bod yn weladwy a chlywadwy i staff eraill ble gallai fod yna'r posibilrwydd o gam ddehongli eu rhyngweithio â'r disgybl.
- Hysbysir staff am gwnsela a/neu roi cyngor i blant/pobl ifanc ynghylch materion rhywiol trwy bolisi'r ysgol ar addysg rhyw a pherthynas.
- Mae staff yr ysgol yn gyfarwydd gydag Arwyddion o Gam-drin (Atodiad 2)
- Mae staff yr ysgol yn ymwybodol o ddeddfwriaeth megis Protocol Cymru Gyfan ar Reoli Pobl Ifanc sy'n Cyflawni Ymddygiad Rhywiol Niweidiol, Canllawiau Diogelu rhag Camfanteisio'n Rhywiol ar Blant gan Lywodraeth Cymru, a Llywodraeth EM - Canllawiau Dyletswydd Prevent: i Gymru a Lloegr (canllawiau ar gyfer awdurdodau penodol yng Nghymru a Lloegr ar y ddyletswydd yn Neddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015.
- Mae staff ysgol yn gweithio'n galed i gynnal partneriaeth effeithiol â rhieni a gofalwyr, a dylent fod yn ymwybodol y gall y polisi hwn effeithio ar eu perthynas weithio. Fodd bynnag, byddwn yn cynnal ein hymroddiad i weithio gyda rhieni a gofalwyr er lles pob disgybl. Bydd ymdriniaeth sensitif a chefnogol o'r materion hyn, wrth gadarnhau mai'r disgybl sy'n ein gofal yw'r flaenoriaeth gyntaf, yn helpu i gynnal y berthynas weithio hon.
- Cyn cychwyn gweithio mae angen i bob aelod o staff gwblhau gwiriad Datgelu a Gwahardd, sydd wedi cymryd lle archwiliad cofnodion yr heddlu ac archwiliadau'r Swyddfa Cofnodion Troseddol, cyn cychwyn yn eu swydd, ac arwyddo datganiad yn ystod y broses gwneud cais ynghylch dedfrydau'n ymwneud â niweidio plant. Bydd staff sy'n ceisio'n fwiadol i gam arwain yr ysgol ynghylch hyn yn cael eu diswyddo.
- Pan fo aelod o staff yn cael eu cyhuddo o gam drin, bydd hyn yn cael ei ymchwilio'n llawn o dan drefn disgyblu'r ysgol a Rhan 4 Trefniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan. Dylid ceisio cyngor hefyd gan uwch swyddog Gwasanaethau Addysg ac Arweinydd Diogelu Dynodedig Addysg Conwy. Dylai unrhyw amheuaeth neu honiad o gam drin gael ei gyflwyno i Wasanaeth Plant a Theuluoedd a Diogelu neu'r heddlu.

### **Arwyddion o Gam-drin**

Ni fwriedir i'r diffiniadau a'r dangosyddion hyn fod yn rhestr gyflawn, ond yn hytrach eu bwriad yw bod yn ganllaw i'ch cynorthwyo. Mae'n bwysig hefyd cofio y gall llawer o blant arddangos rhai o'r dangosyddion hyn ar ryw adeg neu'i gilydd, ac na ddylid ystyried presenoldeb un neu ragor ohonynt fel prawf bod cam-drin yn digwydd. Gall fod rhesymau eraill dros newid mewn ymddygiad megis profedigaeth neu eni babi newydd i'r teulu neu dor-perthynas rhwng rhieni/gofalwyr. Wrth asesu a yw dangosyddion yn gysylltiedig â cham-drin ai peidio, bydd y Gwasanaethau Cymdeithasol wastad eisiau eu deall mewn perthynas â datblygiad y plentyn a'r cyd-destun.

Mae camdriniaeth ac esgeulustod yn ffurfiau o gam-drin plentyn. Gall rhywun gam-drin neu esgeuluso plentyn naill ai'n uniongyrchol trwy achosi niwed, neu'n anuniongyrchol, drwy fetu â gweithredu i atal niwed. Gall plentyn ddioddef camdriniaeth mewn amgylchedd teulu neu mewn amgylchedd sefydliadol neu gymunedol; gan bobl y maen nhw'n eu hadnabod; neu, yn fwy anaml, gan ddieithryn. Efallai y cânt eu cam-drin gan oedolyn neu oedolion, neu gan blentyn arall neu blant eraill.



Ceir pedwar math o gam-drin plant. Cânt eu diffinio yng Nhrefniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan ac yng nghanllawiau Llywodraeth Cymru *Diogelu Plant: Gweithio gyda'n Gilydd o dan Ddeddf Plant 2004* fel a ganlyn:

### **Cam-drin corfforol**

Gall cam-drin corfforol gynnwys taro, ysgwyd, taflu, gwenwyno, llosgi neu sgaldio, boddi, tagu, neu achosi niwed corfforol arall i blentyn. Gall niwed corfforol gael ei achosi hefyd pan fo rhiant neu ofalwr yn ffugio symptomau salwch mewn plentyn, neu'n eu cymell yn fwriadol.

#### **Gall arwyddion o gam-drin corfforol gynnwys:**

- cleisio, marciau neu anafiadau ar unrhyw ran o'r corff na ellir eu hesbonio
- nifer o gleisiau - mewn clystyrau, yn aml ar ran uchaf y fraich a'r tu allan i'r glun
- llosgiadau sigarét
- marciau brathu dynol
- esgyrn wedi torri
- sgaldio, gyda marciau tasgu'n mynd at i fyny
- nifer o losgiadau gydag ymyl wedi'i ddiffinio'n glir.

D.S. Bydd rhan fwyaf o blant yn cael toriadau a chleisiau wrth fyw bywyd bob dydd. Dylid dehongli anafiadau bob amser yng ngoleuni hanes meddygol a chymdeithasol y plentyn, ym mha gam datblygiadol y maent ac yng nghyd-destun yr esboniad a roddwyd. Mae'r rhan fwyaf o gleisiau damweiniol i'w gweld dros rannau esgyrnog y corff, e.e. pen-elinau, pen-gliniau, crimogau, ac yn aml ar flaen y corff. Dangosyddion pwysig o gam-drin corfforol yw cleisiau neu anafiadau sydd naill ai heb eu hesbonio neu sy'n anghyson â'r esboniad a roddwyd, neu sy'n weladwy ar rannau 'meddal' y corff lle bo anafiadau damweiniol yn annhebygol, e.e. bochau, abdomen, y cefn a'r pen ôl.

#### **Gall newidiadau mewn ymddygiad hefyd fod yn arwydd o gam-drin corfforol:**

- bod ofn i rywun ofyn i'r rhieni am esboniad
- ymddygiad ymosodol neu byliau difrifol o dymer
- cilio pan fo rhywun yn agosáu neu'n eu cyffwrdd
- amharodrwydd i dynnu dillad oddi amdanynt, er enghraifft mewn tywydd poeth
- iselder neu ymddygiad tawedog
- rhedeg oddi cartref

### **Cam-drin Emosiynol**

Cam-drin emosiynol yw mynd ati i gam-drin plentyn yn barhaus yn emosiynol nes achosi effeithiau andwyol difrifol a pharhaus i ddatblygiad emosiynol y plentyn. Gall gynnwys cyfleu i'r plant eu bod yn ddiwerth a bod neb yn eu caru, eu bod yn annigonol, neu yn cael eu gwerthfawrogi yn unig i'r graddau eu bod yn bodloni anghenion person arall. Gall gynnwys rhoi disgwyliadau datblygiadol amhriodol ar blant. Gall gynnwys peri plant i deimlo'n ofnus neu mewn perygl yn aml (h.y. byw mewn amgylchedd ble mae cam-drin domestig) neu gam-fanteisio ar neu lygru plant. Mae rhyw lefel o gam-drin emosiynol ynghlwm ym mhob math o gam-drin plentyn, er y gall ddigwydd ar ei ben ei hun.

#### **Gall newidiadau mewn ymddygiad sy'n arwyddion o gam-drin emosiynol gynnwys:**

- ymddygiad niwrotig e.e. pwdu, troelli gwallt, siglo
- methu â chwarae
- bod ofn gwneud camgymeriadau
- nam lleferydd sydyn
- hunan-niweidio
- bod ofn i rywun fynd at riant ynghylch eu hymddygiad

- oedi datblygiadol o ran cynnydd emosiynol

### **Cam-drin Rhywiol**

Mae cam-drin rhywiol yn golygu gorfodi neu hudo plentyn neu unigolyn ifanc i gymryd rhan mewn gweithgarwch rhywiol, nad yw o reidrwydd yn cynnwys lefel uchel o drais, p'un a yw'r plentyn yn ymwybodol o beth sy'n digwydd ai peidio. Gall y gweithgarwch gynnwys cyffwrdd corfforol, gan gynnwys ymosodiad drwy dreiddio (er enghraifft, treisio neu gyfathrach eneuol) neu weithredoedd anhreiddiol megis mastyrbio, cusanu, rhwbio a chyffwrdd y tu allan i'r dillad. Gallent hefyd gynnwys gweithgarwch di-gyffwrdd, megis cynnwys plant wrth edrych ar, neu gynhyrchu, delweddau rhywiol, gwyllo gweithgarwch rhywiol, annog plant i ymddwyn mewn ffyrdd amhriodol yn rhywiol, neu baratoi plentyn i bwrpas rhyw i'w gam-drin (gan gynnwys drwy gyfrwng y rhyngwyd) a thrwy Gamfanteisio'n Rhywiol ar Blant.

#### **Gall arwyddion cam-drin rhywiol gynnwys:**

- poen neu gosi o gwmpas yr organau rhywiol
- cleisio neu waedu o gwmpas yr organau rhywiol
- clefydau a drosglwyddir yn rhywiol
- rhedlif neu haint gweiniol
- poenau stumog wrth gerdded neu eistedd
- Beichiogrwydd

#### **Gall newidiadau mewn ymddygiad sy'n arwyddion o gam-drin rhywiol gynnwys:**

- newidiadau sydyn neu anesboniadwy mewn ymddygiad e.e. troi'n ymosodol neu'n dawedog
- bod ofn cael eu gadael gydag unigolyn neu grŵp penodol o bobl
- cael hunllefau
- rhedeg oddi cartref
- gwybodaeth rywiol y tu hwnt i'w hoed, neu eu lefel ddatblygiadol
- lluniau neu iaith rywiol
- gwlychu'r gwely
- problemau bwyta megis gorfwyta neu anorecsia
- hunan-niwed neu anffurfio, sydd weithiau'n arwain at roi cynnig ar hunanladdiad
- dweud bod ganddynt gyfrinachau na allant eu dweud wrth unrhyw un
- cam-drin sylweddau
- bod â ffynonellau o arian yn fwyaf sydyn heb esboniad
- ddim yn cael bod â ffrindiau (yn enwedig yn ystod glaslencyndod)
- ymddwyn mewn modd rhywiol tuag at oedolion

### **Esgeulustod**

Esgeulustod yw methiant parhaus i ddiwallu anghenion corfforol a/neu seicolegol sylfaenol y plentyn, sy'n debygol o arwain at amhariad difrifol i iechyd neu ddatblygiad y plentyn. Gall gynnwys rhiant neu ofalwr sy'n methu â darparu digon o fwyd, cysgod a dillad, sy'n methu ag amddiffyn plentyn rhag niwed neu berygl corfforol, neu fethiant i sicrhau mynediad at ofal meddygol neu driniaeth briodol. Gall hefyd gynnwys esgeuluso, neu beidio ag ymateb i anghenion emosiynol sylfaenol y plentyn.

#### **Gall arwyddion corfforol esgeulustod gynnwys:**

- eisiau bwyd yn gyson, weithiau'n dwyn bwyd oddi ar blant eraill
- yn fudr neu'n 'drewi' o hyd
- colli pwysau, neu o dan bwysau'n gyson
- dillad anaddas ar gyfer y tywydd.

## **Gall newidiadau mewn ymddygiad sy'n arwyddion o esgeulustod gynnwys:**

- cwyno eu bod wedi blino trwy'r amser
- peidio gofyn am gymorth meddygol ac/neu yn methu â mynychu apwyntiadau
- dim llawer o ffrindiau
- crybwyll cael eu gadael ar eu pen eu hunain neu heb eu goruchwyllo

## **Plentyn sydd Angen Cynllun Gofal a Chefnogaeth**

Mae'r gyfraith o ran asesu anghenion plant yng Nghymru bellach yn Rhannau 3 a 4 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. **Adrannau 37-39 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014; Rheoliadau Gofal a Chymorth (Cymhwysra) (Cymru) 2015 a Rheoliadau Gofal a Chymorth (Cynllunio Gofal) (Cymru) 2015; Cod Canllawiau Rhan 4**

Bydd plentyn yn gymwys i gael gwasanaeth os:

1. yw'r angen yn codi o amgylchiadau megis eu hoedran neu eu hiechyd
2. ac mae'n ymwneud â'u deilliannau lles personol
3. a ni ellir ei fodloni gan eu rhieni, y teulu ehangach na'r gwasanaethau cymunedol
4. a gellir ond ei fodloni gan eu hawdurdod lleol trwy drefnu neu ddarparu'r gwasanaeth neu wneud taliadau uniongyrchol.

Os yw'r plentyn yn gymwys ar gyfer gwasanaeth, cytunir ar **Gynllun Gofal a Chefnogaeth**.

Fel ysgol byddwn yn cyfeirio fel bo'n briodol at y Gwasanaethau Plant os adnabyddir y byddai plentyn yn elwa o gynllun cefnogaeth Plentyn mewn Angen gyda chaniatâd y rhiant/gofalwr.

## **Yn ogystal â'r mathau o gam-drin a nodwyd uchod, bydd aelodau o staff hefyd yn wylidwrus o faterion diogelu penodol:**

### **Camfanteisio'n Rhywiol ar Blant**

Mae cam-fanteisio'n rhywiol ar blant yn fath o gam-drin rhywiol ble cam-fanteisir yn rhywiol ar blant ar gyfer arian, pŵer neu statws. Gall plant neu bobl ifanc gael eu twyllo i gredu eu bod mewn perthynas gariadus, gydsyniol. Gallant gael eu gwahodd i bartïon a chael cyffuriau ac alcohol. Gallant hefyd gael eu paratoi at bwrpas rhyw ar-lein. Rhai dangosyddion o gam-fanteisio'n rhywiol ar blant yw: mynd ar goll am gyfnodau neu ddod adref yn hwyr yn rheolaidd, colli'r ysgol neu addysg yn rheolaidd neu beidio â chymryd rhan mewn addysg, ymddangos gydag anrhegion anesboniadwy neu bethau newydd, cymysgu gyda phobl ifanc eraill sy'n ymwneud a cham-fanteisio, cael cariadon hŷn, dioddef o heintiau a drosglwyddwyd yn rhywiol, newid mewn hwyliau neu newidiadau mewn lles emosiynol, camddefnyddio cyffuriau ac alcohol a dangos ymddygiad rhywioledig amhriodol.

Nid yw plentyn o dan 13 oed yn alluog yn gyfreithiol o gydsynio i ryw (mae'n dreisio statudol) neu unrhyw fath arall o gyffwrdd rhywiol. Mae gweithgarwch rhywiol gyda phlentyn o dan 16 oed hefyd yn drosedd. Mae'n drosedd i unigolyn gael perthynas rywiol gyda rhywun 16 neu 17 oed os yw'r unigolyn hwnnw mewn safle o ymddiriedaeth neu awdurdod mewn perthynas â'r unigolyn ifanc. Mae rhyw heb gydsynio yn drais rhywiol beth bynnag fo oedran y dioddefwr. Os yw'r dioddefwr yn analluog trwy ddiod neu gyffuriau, neu os yw'r dioddefwr a'i d/theulu wedi dioddef trais, neu fygythiad o drais, yna ni ellir ystyried bod ganddynt wir

gydsyniad, ac felly efallai bod troseddau wedi eu cyflawni. Felly gall cam-fanteisio'n rhywiol ar blentyn fod yn fater amddiffyn plant i holl blant o dan 18.

Pan sylweddolwn fod plentyn o dan 13 oed yn, neu o bosib yn cael rhyw, os ydynt yn ddisgybl yn yr ysgol hon ai peidio, cyfeirir yn syth at y Gwasanaethau Plant. Yn achos unigolyn ifanc rhwng 13 ac 16 oed, cynhelir asesiad risg unigol yn unol â Threfniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan.

## **Anffurfio Organau Cenhedlu Merched (AOCM)**

Mae'r Ddeddf Trosedd Difrifol 2015 yn cyflwyno dyletswydd adrodd gorfodol sy'n nodi'r angen i weithwyr proffesiynol gofal cymdeithasol rheoledig ac athrawon yng Nghymru a Lloegr i ddweud wrth yr heddlu ynghylch achosion 'hysbys' o AOCM mewn rhai dan 18 oed y maent yn eu hadnabod yn eu gwaith proffesiynol. Mae Adran 130 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn berthnasol i achosion sy'n dod o dan ddyletswydd adrodd AOCM. Mae AOCM yn anghyfreithlon yn y DU.

Mae AOCM yn drefn ble mae organau cenhedlu merched yn cael eu hanafu neu eu newid ac nid oes unrhyw reswm meddygol dros hyn. Yn aml mae'n weithred hynod o drawmatig a threisgar i'r dioddefwr a gall achosi niwed mewn sawl ffordd. Gall yr ymarfer achosi poen difrifol a gall fod effeithiau iechyd yn syth a/neu hir dymor, gan gynnwys problemau iechyd meddwl, anawsterau wrth eni plentyn, gan achosi perygl i'r plentyn a'r fam a/neu farwolaeth.

Mae AOCM yn norm cymdeithasol a wreiddiwyd yn ddwfn, sy'n cael ei ymarfer gan deuluoedd am amrywiaeth o resymau cymhleth. Yn aml fe'i ystyrir yn hanfodol i ferch ddod yn ddynes go iawn ac i fod yn briodadwy. Nid yw'r ymarfer yn ofynnol gan unrhyw grefydd. Mae AOCM yn ymarfer annerbyniol ac nid oes unrhyw gyfiawnhad drosto. Mae'n fath o gam-drin plant ac yn ffurf o drais yn erbyn merched.

## **POLISI'AU ERAILL**

### **BWLIO**

Mae ein polisi ar fwlio yn (dogfen ar wahân/polisi ymddygiad yr ysgol) ac fe'i adolygir yn flynyddol gan y corff llywodraethol.

### **YMYRRAETH GORFFOROL**

Mae ein polisi ar ymyrraeth gorfforol yn (dogfen ar wahân) ac fe'i adolygir yn flynyddol gan y corff llywodraethol.

### **HYFFORDDIANT**

Bydd hyfforddiant diogelu ysgol gyfan yn cael ei drefnu o leiaf bob tair blynedd i holl staff i gynnwys y staff cefnogi. Bydd yr uwch unigolyn dynodedig a'r dirprwy a'r llywodraethwr ysgol sy'n gyfrifol am ddiogelu yn mynychu hyfforddiant 'estynedig' a gynhelir gan yr Awdurdod Lleol. Anogir yr holl staff i fewngofnodi i'r Hwb Diogelu Cymunedol, ble bydd diweddariadau amddiffyn plant yn cael eu postio, gellir gofyn cwestiynau a thrafod ymarfer da. Bydd holl staff newydd yn cael sesiwn diogelu anwytho un i un.

### **Recriwtio**

Mae'r ysgol yn ymroddedig i egwyddorion recriwtio mwy diogel, ac, fel rhan o hynny, yn mabwysiadu trefn recriwtio sy'n helpu i atal, gwrthod a/neu adnabod pobl a allai gyflwyno risg i blant. Dilyniir prosesau recriwtio mwy diogel yn unol â Chanllawiau Cadw Dysgwyr yn Ddiogel Llywodraeth Cymru.

Bydd pob aelod perthnasol o staff a llywodraethwyr sy'n ymwneud â recriwtio yn dilyn hyfforddiant recriwtio yn fwy diogel. Bydd yr ysgol yn sicrhau bod o leiaf un aelod o unrhyw banel penodi wedi dilyn yr hyfforddiant uchod.

## **Gwirfoddolwyr**

Diffinnir gwirfoddolwr fel rhywun sy'n gwneud gweithgaredd sy'n golygu treulio amser, yn ddi-dâl (heblaw ar gyfer teithio a chostau parod eraill a gymeradwywyd) yn gwneud rhywbeth sy'n anelu i fod o fudd i rywun (unigolion neu grwpiau).

Bydd trefniadau gwirio rhesymol yn berthnasol i unrhyw riant neu unigolyn/sefydliad arall a gyflogir gan yr ysgol i weithio yn wirfoddol gyda disgyblion. Rhaid i wirfoddolwyr ddilyn yr un cod ymarfer a'r staff ysgol a delir.

## **Cod Ymddygiad Staff**

Disgwylir i holl staff (rhai a delir a rhai gwirfoddol) ddilyn y cod ymddygiad o ran eu cysylltiad gyda disgyblion a'u teuluoedd. Mae'r Safonau Addysgu yn disgwyl i bob athro ddiogelu lles plant a chynnal ymddiriedaeth y cyhoedd yn y proffesiwn addysgu fel rhan o'u dyletswyddau proffesiynol. Bydd plant yn cael eu trin gyda pharch ac urddas ac ni chaniateir unrhyw gosbau, cadw, ataliaeth, sancsiynau neu wobrau y tu hwnt i'r rhai a nodir ym Mholisi Rheoli Ymddygiad yr ysgol. Tra byddai yn afrealistig ac yn annymunol i wahardd holl gyswllt corfforol rhwng oedolion a phlant, disgwylir i staff gymryd gofal ac osgoi rhoi eu hunain mewn sefyllfa ble all eu gweithredoedd fod yn agored i feirniadaeth neu gamddehongliad. Pan fo achosion yn codi a allai gael eu camddehongli, neu mewn amgylchiadau eithriadol pan fo'n angenrheidiol atal disgybl yn gorfforol er eu diogelwch eu hunain neu ddiogelwch eraill bydd hyn yn cael ei gofnodi yn briodol a dywedir wrth y pennaeth a'r rhieni.

Er eu diogelwch eu hunain, dylai staff gymryd gofal mewn sefyllfa pan fyddant ar ben eu hunain gyda disgyblion. Heblaw mewn sefyllfaoedd addysgu ffurfiol; er enghraifft yn ystod gwersi offeryn cerdd, dylid gadael y drws ar agor ble mae'r gwersi 1:1, cwnsela neu gyfarfod yn digwydd. Pan na fo hyn yn ymarferol oherwydd yr angen ar gyfer cyfrinachedd, gofynnir i aelod arall o staff fod yn bresennol gerllaw a chedwir cofnod o amgylchiadau'r cyfarfod. Bydd gan bob ystafell a ddefnyddir ar gyfer addysgu neu gwnsela disgyblion baneli gwydr clir a dirwysr yn y drysau.

Dylai staff ysgol hefyd fod yn wylidwrus o'r risgiau posib a allai godi o gyswllt cymdeithasol gyda disgyblion y tu hwnt i'r ysgol. Dylid ond ymweld â'r disgyblion a'u teuluoedd yn y cartref os yw'r pennaeth yn gwybod ac wedi cymeradwyo. Bydd unrhyw gyswllt na gynlluniwyd neu os amheuir fod y disgybl 'wedi gwirioni' neu yn 'ffansio' aelod o staff dywedir wrth y pennaeth yn syth.

Bydd staff ond yn defnyddio adnoddau a systemau technoleg digidol yr ysgol at bwrpas proffesiynol neu at ddefnydd a nodir yn 'rhesymol' gan y pennaeth a'r corff llywodraethol. Bydd staff ond yn defnyddio'r e-bost ysgol a gymeradwywyd, llwyfan dysgu'r ysgol neu systemau cyfathrebu eraill gyda disgyblion neu rieni/gofalwyr a gymeradwywyd gan yr ysgol a dim ond cyfathrebu gyda hwy am fusnes ysgol priodol a ni fyddant yn datgelu unrhyw wybodaeth bersonol e.e. cyfeiriad e-bost neu rifau ffôn. Ni fydd staff yn defnyddio camerâu personol (digidol neu fel arall) neu ffonau camera i gymryd a throsglwyddo delweddau o ddisgyblion neu staff heb ganiatâd a ni fyddant yn storio delweddau gartref.

Dylai staff fod yn ymwybodol o drefniadau rhannu pryderon yr ysgol a Threfniadau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan a rhannu unrhyw ddatguddiad neu bryder yn syth sy'n ymwneud ag aelod o staff gyda'r pennaeth neu un o'r arweinwyr diogelu dynodedig ac os yw'r mater yn ymwneud â'r pennaeth, yna dylid cysylltu gyda chadeirydd y llywodraethwyr.

### **Monitro a Gwerthuso**

**Sicrhau fod yr Adnodd Archwilio Diogelu yn cael ei gwblhau bob blwyddyn gyda chynllun gweithredu i ymdrin ag unrhyw feysydd.**

**-Dylid hefyd darllen copi o'r Ddogfen Sicrwydd Ansawdd Diogelu ar y cyd â'r ddogfen hon.**

**-Dylai copi o siart lif amddiffyn plant fod yn weledol i bawb o amgylch yr ysgol**

**-Dylid arddangos lluniau o'r uwch unigolion dynodedig**

**-Dylai rhifau cyswllt fod ar gael yn rhwydd i bawb.**